

ВИЩИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

15 квітня 2013 року

Справа №

07/5026/1561/2012 Вищий господарський суд України у складі колегії суддів:

головуючого судді Кота О.В. суддів Кралець О.А. Саранюка В.І. - доповідача у справі розглянувши у відкритому судовому засіданні касаційну скаргу Приватної компанії Бондюель Девелопмент С.А.С. (Bonduelle Development S.A.S.) на постанову від Київського апеляційного господарського суду 04.02.2013 у справі господарського суду № 07/5026/1561/2012 Черкаської області за позовом Відкритого акціонерного товариства "Черкасагропроект" до Приватної компанії Бондюель Девелопмент С.А.С. (Bonduelle Development S.A.S.) про розірвання договору відступлення (купівлі-продажу) часток у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю "Маяк-Худяки", витребування частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю "Маяк-Худяки" у розмірі 99,9 % та зобов'язання державного реєстратора внести зміни до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців за участю представників:

від позивача - Первак О.М., Полякова О.В.

від відповідача - Горбань О.В., Мегединюк І.В.

ВСТАНОВИВ:

Відкрите акціонерне товариство "Черкасагропроект" звернулось з позовом до Приватної компанії Бондюель Девелопмент С.А.С. (Bonduelle Development S.A.S.) про розірвання укладеного сторонами договору відступлення (купівлі-продажу) часток у статутному капіталі Товариства з обмеженою відповідальністю "Маяк-Худяки" від 26.03.2009, витребування від відповідача на користь позивача частки у статутному капіталі Товариства з обмеженою відповідальністю "Маяк-Худяки" у розмірі 99,9% і зобов'язання державного реєстратора внести відповідні зміни до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців у зв'язку зі зміною складу засновників.

Приватна компанія Бондюель Девелопмент С.А.С. (Bonduelle Development S.A.S.) до подання своєї першої заяви по суті спору звернулась до суду із заявою про припинення провадження у справі на підставі п. 1 ч. 1 [ст. 80 Господарського процесуального кодексу України](#), посилаючись на те, що даний спір не підлягає вирішенню в господарських судах України через наявність в укладеному сторонами договорі відступлення (купівлі-продажу) часток у статутному капіталі Товариства з обмеженою відповідальністю "Маяк-Худяки" від 26.03.2009 арбітражної угоди про вирішення такого спору шляхом арбітражу Міжнародною торговою палатою у м. Парижі, Франція.

Ухвалою господарського суду Черкаської області від 21.12.2012 (суддя Дорошенко М.В.) у справі №07/5026/1561/2012 заяву Приватної компанії Бондюель Девелопмент С.А.С. (Bonduelle Development S.A.S.) про припинення провадження у справі задоволено,

провадження у даній справі припинено і направлено позивача та відповідача для вирішення даного спору до Міжнародної торгової палати у місті Парижі.

Постановою Київського апеляційного господарського суду від 04.02.2013 (колегія суддів у складі: головуєчий суддя Федорчук Р.В., судді Лобань О.І., Майданевич А.Г.) у даній справі, за наслідками розгляду апеляційної скарги Відкритого акціонерного товариства "Черкасагропроект", ухвалу господарського суду Черкаської області від 21.12.2012 про припинення провадження у справі скасовано, справу № 07/5026/1561/2012 передано на розгляд до господарського суду Черкаської області.

У касаційній скарзі Приватна компанія Бондюель Девелопмент С.А.С. (Bonduelle Development S.A.S.), посилаючись на порушення судом апеляційної інстанції [ст. 12 Господарського процесуального кодексу України](#), [ст. 8 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж"](#), [ст.ст. 144, 147, 177 Цивільного кодексу України](#), просить скасувати постанову Київського апеляційного господарського суду від 04.02.2013 у даній справі та залишити в силі ухвалу господарського суду Черкаської області від 21.12.2012.

Заслухавши пояснення представників сторін, обговоривши доводи касаційної скарги, перевіrivши повноту встановлення судами обставин справи, їх юридичну оцінку, а також правильність застосування норм матеріального і процесуального права, колегія суддів Вищого господарського суду України вважає, що касаційна скарга підлягає задоволенню, виходячи з такого.

Відповідно до [ст. 1117 Господарського процесуального кодексу України](#) касаційна інстанція перевіряє застосування господарськими судами першої та апеляційної інстанцій норм матеріального та процесуального права на підставі встановлених фактичних обставин справи.

Ухвала господарського суду Черкаської області від 21.12.2012 мотивована тим, що спір у даній справі не є корпоративним та не є спором про витребування майна. При цьому, припиняючи провадження у справі, суд першої інстанції виходив із того, що [Господарський процесуальний кодекс України](#) та [Закон України "Про міжнародне приватне право"](#) не передбачають виключної підсудності справ за участю іноземних суб'єктів господарювання у спорах про розірвання договорів купівлі-продажу часток у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю та наслідків такого розірвання. Враховуючи, що поданий позов є предметом передбаченої у п. 7.2. договору від 26.03.3009 арбітражної угоди, підстав для визнання якої недійсною або такою, що втратила чинність чи не може бути виконана на момент порушення провадження у цій справі не було, місцевий господарський суд дійшов висновку про припинення провадження у справі на підставі п. 1 ч. 1 [ст. 80 Господарського процесуального кодексу України](#), ч. 1 [ст. 8 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж"](#).

Апеляційний господарський суд із зазначеними висновками не погодився та зазначив, що правовідносини, які склалися між сторонами за договором про відступлення (купівлі-продажу) часток у статутному капіталі Товариства з обмеженою відповідальністю «Маяк-Худяк» від 26.03.2009, витребування від відповідача на користь позивача частки у статутному капіталі і зобов'язання реєстратора внести зміни до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців є корпоративними відносинами, оскільки стосуються безпосередньо реалізації корпоративних прав позивача. При цьому суд апеляційної інстанції зазначив, що справи, які виникають з корпоративних відносин підвідомчі господарським судам та розглядається за місцезнаходженням господарського товариства, щодо корпоративних прав якого виник спір. Скасовуючи

ухвалу суду першої інстанції, апеляційний суд також виходив із того, що учасники господарських товариств незалежно від суб'єктного складу акціонерів не вправі підпорядковувати розгляд корпоративних спорів, пов'язаних із діяльністю зареєстрованих в Україні господарських товариств міжнародним комерційним арбітражним судам, а у разі укладення акціонерами - іноземними юридичними або фізичними особами - угоди (правочину) про підпорядкування відносин між акціонерами та між акціонерами та акціонерним товариством щодо діяльності товариства іноземному праву, такий правочин є нікчемним в силу [ст. 10 Закону України "Про міжнародне приватне право"](#). Крім того, при прийнятті оскаржуваної постанови, суд апеляційної інстанції врахував положення [ст. 7 Закону України "Про міжнародне приватне право"](#) щодо визначення в якості підстави підсудності справ судам України дію або подію, що мала місце на території України та стала підставою для подання позову.

Втім, колегія суддів Вищого господарського суду України вважає такі висновки суду апеляційної інстанції помилковими, з огляду на таке.

Як встановлено судом першої інстанції та вбачається з матеріалів справи, 26.03.2009 між Відкритим акціонерним товариством "Черкасагропроект" (продавець) та Приватною компанією Бондюель Девелопмент С.А.С. (Bonduelle Development S.A.S.) (покупець) було укладено договір відступлення (купівлі-продажу) часток у статутному капіталі ТОВ "Маяк-Худяки", відповідно до умов якого продавець зобов'язується продати та передати покупцеві у власність, з повним правом власності та без будь-яких обтяжень, 100% корпоративних прав продавця в товаристві, а покупець зобов'язується придбати та сплатити за корпоративні права продавця загальну купівельну ціну.

Спір у даній справі виник у зв'язку з тим, що на думку позивача, відповідач порушив свої зобов'язання за договором відступлення (купівлі-продажу) часток у статутному капіталі ТОВ "Маяк-Худяки" від 26.03.2009 щодо здійснення другого платежу за продану йому продавцем частку у статутному капіталі ТОВ "Маяк-Худяки".

З наявного у матеріалах справи протоколу № 1/10 від 15.02.2010 вбачається, що на позачергових загальних зборах учасників Товариства з обмеженою відповідальністю "Маяк-Худяки" 15.02.2010 збори вирішили затвердити вихід Відкритого акціонерного товариства "Черкасагропроект" зі складу учасників товариства і продаж ним своєї частки та прийняти Бондюель С.А. та Бондюель С.А.С. як нових учасників товариства у зв'язку з придбанням ними часток у позивача за договорами відступлення (купівлі-продажу) часток у статутному капіталі Товариства з обмеженою відповідальністю "Маяк-Худяки".

Відповідно до п. 4 ч. 1 [ст. 12 Господарського процесуального кодексу України](#) господарським судам підвідомчі справи, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув, а також між учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані із створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цього товариства, крім трудових спорів.

Зі змісту наведеної правової норми випливає, що до підвідомчості господарських судів віднесено справи, які виникають з корпоративних відносин у спорах, які виникають лише між такими суб'єктами:

- 1) господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером), у тому числі учасником, який вибув;

2) учасниками (засновниками, акціонерами) господарських товариств, що пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням та припиненням діяльності цього товариства, крім трудових спорів.

При цьому п. 4 ч. 1 [ст. 12 Господарського процесуального кодексу України](#) не відносить до корпоративних спорів спори, що виникають між учасником (засновником, акціонером) господарського товариства та особою, яка не є учасником (засновником, акціонером) вказаного товариства.

Оскільки до підвідомчості господарських судів законодавством віднесено справи між учасниками господарського товариства, а у спірних правовідносинах одна із сторін такого статусу немає, колегія суддів дійшла висновку, що даний спір не може вважатися корпоративним у розумінні [ст. 12 Господарського процесуального кодексу України](#).

За вказаних обставин судова колегія вважає помилковим висновок суду апеляційної інстанції про віднесення спору у даній справі до корпоративного та визначення підсудності за місцезнаходженням господарського товариства.

Крім того, відповідно до [ст. 10 Закону України "Про міжнародне приватне право"](#) правочин та інші дії учасників приватноправових відносин, спрямовані на підпорядкування цих відносин праву іншому, ніж те, що визначається згідно із цим Законом, в обхід його положень, є нікчемними. У цьому разі застосовується право, яке підлягає застосуванню відповідно до норм цього [Закону](#).

Як роз'яснено у п. 9 [постанови Пленуму Верховного Суду України "Про практику розгляду судами корпоративних спорів" від 24.10.2008 № 13](#) відносини між товариством та акціонерами, між акціонерами АТ щодо його діяльності, а також корпоративного управління регулюються виключно законами та іншими нормативно-правовими актами України. У разі укладення акціонерами - іноземними юридичними або фізичними особами - угоди (правочину) про підпорядкування відносин між акціонерами, а також між акціонерами та акціонерним товариством щодо діяльності товариства, іноземному праву, такий правочин є нікчемним у силу [статті 10 Закону України від 23 червня 2005 N 2709-IV "Про міжнародне приватне право"](#). Акціонери товариства, зареєстрованого в Україні, не вправі своєю угодою підпорядковувати іноземному праву умови недійсності правочину (підстави, порядок, наслідки) щодо корпоративного управління, вчиненого як акціонерами з товариством, так і між акціонерами, оскільки норми щодо недійсності правочинів в Україні є імперативними.

Пунктом 7.2. договору відступлення (купівлі-продажу) часток у статутному капіталі ТОВ "Маяк-Худяки" від 26.03.2009 передбачено, що у випадку виникнення будь-якого спору між продавцем і покупцем, вони повинні докласти всіх зусиль для врегулювання будь-яких розбіжностей шляхом добросовісних переговорів на дружній основі. Якщо продавець і покупець неспроможні на дружній основі вирішити будь-який спір, що виникає із цього договору або порушення, припинення дії чи недійсності цього договору, такий спір остаточно вирішується шляхом арбітражу Міжнародною торгівельною палатою згідно з її арбітражним регламентом без звернення до судів загальної юрисдикції. Місцем арбітражу є Париж, Франція. Арбітраж складається з одного або кількох арбітрів. Мова арбітражного провадження - англійська.

Пунктом 7.1. вказаного договору визначено, що цей договір регулюється і тлумачиться відповідно до законодавства України, без урахування будь-яких його принципів колізійного права.

Зі змісту наведених положень договору вбачається, що правом, яке застосовуватиметься до відносин, які виникатимуть із даного договору, сторони визначили право України.

З огляду на викладене, колегія суддів вважає помилковим посилання суду апеляційної інстанції на норми [Закону України "Про міжнародне приватне право"](#) щодо нікчемності правочину з підстав його підпорядкування іноземному праву.

Крім того, згідно з п. 3 ч. 1 [ст. 2 Закону України "Про міжнародне приватне право"](#) цей Закон застосовується до таких питань, що виникають у сфері приватноправових відносин з іноземним елементом як підсудність судам України справ з іноземним елементом.

Відповідно до п. 7 ч. 1 [ст. 76 вказаного Закону](#) суди можуть приймати до свого провадження і розглядати будь-які справи з іноземним елементом у випадку, якщо дія або подія, що стала підставою для подання позову, мала місце на території України.

Отже, п. 7 ч. 1 [ст. 76 Закону України "Про міжнародне приватне право"](#) передбачає можливість суду прийняти до провадження і розглядати справу з іноземним елементом, тоді як виключна підсудність таких справ судам України встановлена у [ст. 77 зазначеного Закону](#).

Враховуючи наведене та зважаючи на наявність у спірному договорі арбітражної угоди (застереження), не може вважатися обґрунтованим при визначенні підсудності даного спору посилання апеляційного суду на диспозитивні положення п. 7 ч. 1 [ст. 76 Закону України "Про міжнародне приватне право"](#).

Відповідно до ч. 1 [ст. 7 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж"](#) арбітражна угода - це угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження в контракті або у вигляді окремої угоди.

Частиною 1 [ст. 8 Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж"](#) передбачено, що суд, до якого подано позов у питанні, що є предметом арбітражної угоди, повинен, якщо будь-яка із сторін попросить про це не пізніше подання своєї першої заяви щодо суті спору, припинити провадження у справі і направити сторони до арбітражу, якщо не визнає, що ця арбітражна угода є недійсною, втратила чинність або не може бути виконана.

Судами у визначеному законом порядку не встановлено недійсності, втрати чинності або неможливості виконання арбітражної угоди (застереження), що міститься у п. 7.2. договору від 26.03.2009.

Оскільки відповідач до подання своєї першої заяви по суті спору подав клопотання про припинення провадження у справі, суд першої інстанції дійшов правомірного висновку про наявність підстав для припинення провадження у даній справі як такої, що підлягає розгляду судом, вказаним в арбітражному застереженні.

Відповідно до ч. 1 ст. [11110 Господарського процесуального кодексу України](#) підставами для скасування або зміни рішення місцевого чи апеляційного господарського суду або постанови апеляційного господарського суду є порушення або неправильне застосування норм матеріального чи процесуального права.

З огляду на наведене, постанова Київського апеляційного господарського суду від 04.02.2013 підлягає скасуванню як така, що прийнята з порушенням норм процесуального права. Разом з тим, місцевим господарським судом прийнята законна у даній справі ухвала, підстав для скасування якої колегія суддів не вбачає.

Керуючись ст.ст. [106](#), [1115](#), [1117](#), [1119 - 11111](#), [11113 Господарського процесуального кодексу України](#), Вищий господарський суд України

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу Приватної компанії Бондюель Девелопмент С.А.С. (Bonduelle Development S.A.S.) задовольнити.

Постанову Київського апеляційного господарського суду від 04.02.2013 у справі №07/5026/1561/2012 скасувати.

Ухвалу господарського суду Черкаської області від 21.12.2012 у справі №07/5026/1561/2012 залишити в силі.

Головуючий суддя

Кот О.В.

Судді

Кролевець О.А.

Саранюк В.І.